

Indrė Vakarė

Juodvilčio dvaras

INDRĖ VAKARĖ

Juodvilgio dvaras

Romanas

Pirmas skyrius

Atvykau į Vilkiją vėlų vakarą, per patį rudeninės audros siautulį, kai šaltas šiaurinis vėjas laužė tamsias medžių šakas, plėšė nuo jų paskutinius lapus ir mėtė juos ant blausiai apšviestų nepažįstamo miestelio gatvių. Lietus pliaupė taip smarkiai, kad sustojusi Parko gatvėje prie antruoju numeriu pažymėto namo abejočiau, ką daryti – ar lipti lauk ir tuoj pat permirkti, ar pasėdėti automobilyje, kol lietus bent kiek aprims.

Kadangi kelionė siaučiant audrai iš Vilniaus truko beveik tris valandas, nuo įsitempus sėdėjimo (juk buvau nepatyrusi vairuotoja; o ir per tokią audrą važiauvau pirmą kartą) maudė visus raumenis. Susitaikiusi su neišvengiamybe atidariau savo raudonojo „Mini Cooper“ dureles ir leidausi bėgti

metalinių vartų link. Už jų slėpėsi nedidelis tamsus kiemas. Šiaip ne taip atvėrusi vartus ir akimirksniu permirkusi vėl įsėdau į automobilį. Sudejavau pamačiusi, kad nuo manęs varvantis vanduo ant odinių sėdynių palieka nedideles balutes. Ne taip įsivaizdavau šią kelionę ir atvykimą į mažą Lietuvos miestelį, kurį iš profesoriaus Arūno Šliosenaumo pasakojimų įsivaizdavau kaip vis dar senove alsuojantį jaukų prieglobstį nuo didmiesčio šurmulio pavargusiai sielai.

Visą gyvenimą gyvenau Vilniuje ir, kiek save prisimenu, visada norėjau išvykti kur nors kitur. Baigusi doktorantūrą, norėjau savo disertaciją išleisti atskira knyga. Tam ketinau skirti visą savo laiką. Tačiau prieš kelias savaites profesorius Šliosenaumas prasitarė, kad senajai Vilkijos gimnazijai reikia istorijos mokytojo. Semestras jau buvo beveik įpusėjęs, todėl toks pasiūlymas man pasirodė keistas. Profesorius, kaip visada išsiblaškęs, sumurmėjo, kad prieš tai dirbusiam mokytojui atsitiko kažkokia nelaimė. Daugiau apie jį paklausinėti nespėjau, nes profesorius greitai atsiprašė, paaiškindamas, kad turi susitikimą, o kitą dieną išvyko į komandiruotę.

Pasiūlymas padirbėti mokytoja Vilkijoje atrodė puiki proga pasprukti nuo intensyvaus ir varginančio sostinės gyvenimo. Man buvo nesvarbu, ar skristi į kitą pasaulio kraštą, ar belstis į kokį Lietuvos užkampį. Aš jau kurį laiką Vilniuje tiesiog dusau. Čia neturėjau daug draugų. Tiesą sakant, neskaitant dviejų buvusių mylimųjų, apskritai neturėjau sau artimų žmonių. Tėvai? Jie man nebuvo artimi. Dažnai jausdavausi taip, tarsi jiems trukdyčiau. Artimiausias žmogus sostinėje man buvo profesorius Šliosenbaumas.

Ryte, vis dar vilkėdama savo mėgstamiausią pižamą, išmargintą smulkiais spalvotais žirniukais, pasidariau kavos ir įsijungiau kompiuterį. Perskaičiusi naujienas, patikrinau, gal gavau naujų laiškų. Tarp įvairių reklaminių laiškučių ir pranešimų, susijusių su akademinė veikla, radau neįprastą laišką, kurį iš karto atvėriau. Jį siuntė Vilkijos gimnazijos administracija. Laiške buvo glaustai aprašytas man siūlomas darbas. Tai sukėlė dar daugiau klausimų, deja šiuo metu geresnio pasirinkimo neturėjau. Dirbti istorijos mokytoja gal ir nebūčiau susiviliojusi, bet Šliosenbaumas tikino, kad ramus mokytojavimas

yra idealus būdas neatbukti nuo dėstymo ir turėti laiko pasėdėti prie būsimos knygos.

Skęsdama prisiminimuose įvažiavau į pageltusia žole ir nedideliais medžiais apaugusį kiemą. Išlipau iš automobilio ir nubėgau užverti vartų. Dar nespėjusi pagriebti šalto metalinio jų krašto, pradingusio greta kerojančiame ir nuo stipraus vėjo grėsmingai linguojančiame krūme, pamačiau į kiemą besukantį kitą automobilį. Tai buvo juodas, iš pirmo žvilgsnio apynaujis, „BMW“, kurio ryškiai šviečiantys žibintai mane apakino. Pasijutau nejaukiai, kai mane kiaurai permerktą lietaus, užliejo balta šviesa. Nežinodama, kaip pasielgti, pasukau link nedidelių durų, turėjusių vesti į namo vidų.

Vos man užlipus mediniais laiptais, kurie buvo slidūs nuo juos dengiančių drėgme persisunkusių samanų, atsivėrė durys ir su manimi linksmai pasisveikino senyva moteriškė, tikriausiai šio namo savininkė. Metų jai galėjo būti maždaug tiek, kiek ir Šliosenbaumui – pakumpusi laikysena ir raukšlėtas veidas atitiko jos tikrąjį amžių. Šviesiai mėlynos akys žvelgė draugiškai, o plonos, išsišovusių gyslų išraižytos rankos palietė mane ir paragino

įeiti į vidų. Nors senučiukė atrodė maloni, žengiant į namą mane apėmė nuojauta, kad štai dabar ji kviečia mane ne tik į savo drėgme atsiduodantį būstą, bet ir į senų paslapčių gaubiamą Vilkijos gyvenimą.

Pliaupiant lietui ir nuo gatvės žibintų sklandant menkai šviesai, negalėjau gerai įsižiūrėti, bet namas atrodė įspūdingas. Langai apkalti smulkiai raižytomis lentelėmis, o ant namo stogo matėsi nedidelė veranda, it koks dekoratyvinis bokštas, joje vargiai tilptų penki žmonės. Iš ten turėtų matytis nuostabus vaizdas – pro Vilkiją vingiuojanti upė ir medžiais apaugę statūs krantai. Gal matyti ir gimnazija, ir netoli jos esantis Juodvilkių dvaras, garsėjantis savo per amžius nepakitusia išvaizda ir išsaugota senųjų laikų dvasia. Apie jį buvau tik skaičiusi. Norėjau aplankyti, tačiau žinojau, kad dvaro šeimininkas interesantų neįsileidžia. Visai neseniai vienam istorijos mokytojui buvo leista parašyti apie dvarą ir jo istoriją nedidelę knygelę. Bet tik tiek. Jei neklystu, būtent tam istorijos mokytojui, Dovydui Kišinauskui, atsitiko kažkokia nelaimė, ir dabar aš turėjau užimti jo vietą. Laikiniai.

– Sveika atvykusi, brangioji. Tu, tikriausiai, Eleonora, – mane apkabindama pasisveikino senoji dama. – Ak, tu visa šlapia. Koks baisus oras. Atrodo, kad vėjas tuoj nuplės namo stogą. Greičiau eikš į vidų.

Siekdama uždaryti duris pamačiau šalia stovintį aukštą vyrą. Jis įdėmiai į mane žiūrėjo, o pamatęs, kad pastebėjau jo žvilgsnį, nuoširdžiai nusišypsojo. Jo rudi plaukai sukosi aplink ausis į garbanas. Rudos akys ir kampuota smakro linija suteikė jam patrauklumo.

– Labas, aš Gabrieliūs, – pasisveikino tyliu žemu balsu.

– Labas, o aš Eleonora, – atsakiau paprastai, bet iškart pasijutau nejaukiai, kad spoksau nemirksėdama, ir nuleidau akis. Vyriškis stovėjo visai šalia manęs, jaučiau nuo jo kūno sklindančią šilumą ir silpną kvėpalų aromatą.

– Gabrieliau, padėjau tau ant lovos išlygintus marškinius. Jei nori vakarienės, ji garuoja ant stalo, – tą akimirką tarp mūsų įsivyravusią nejaukią, o gal pernelyg intymią tylą nutraukė namo šeimininkė Morta.

– Ačiū jums, Morta, bet aš jau pavalgiau. Ramios nakties, – atsakė nenuleisdamas nuo manęs

akių ir po akimirkos pasuko į antrą aukštą vedančių laiptų link.

– Labanakt, – pratariau nulydėdama jį akimis. Tolstantis vyras vilkėjo juodą odinį švarką, tamsius džinsus, idealiai prigludusius prie raumeningų kojų. Jo odiniai batai buvo aplipę purvais, tarsi būtų ką tik grįžęs iš pasivaikščiojimo ne po miestą, o po žvyrkelių ar kokį apleistą sodą.

– Tai mano nuomininkas. Labai malonus, bet paslaptingas vyras. Beveik nieko apie save nepasakoją. Pasisakė tik, kad yra iš Kauno, turi kažkokių reikalų ir nežada užsibūti. Gyvena jis trečiame aukšte, virš tavęs.

Apsigyventi pas Mortą ketinau ne atsitiktinai – profesorius Šliosienbaumas apibūdino ją kaip malonią moteriškę, su kuria palaiko ryšius nuo senų laikų ir kuri labai skaniai gamina. Pasakodamas kikenų, tad įtariau, jog ne vien Mortos maistas jį sužavėjo. Man ją paminėjo todėl, kad moteriškė savo trijų aukštų name buvo įrengusi tarsi viešbutį nepretenzingiems miesto svečiams. Pamačiusi, kaip namas atrodo iš vidaus, suabejojau, ar esu pakankamai nepretenzinga. Drąsinau save tuo, kad apsiėmusi miestelyje galėsiu paieškoti ir modernesnio būsto.

Pasiskolinusi šalia durų kabantį skėtį, nubėgau į automobilį savo daiktų. Teturėjau nedidelį lagaminą, kuriame karaliavo mėgstamiausi mano drabužiai, medžiaginį maišelį su batais ir rankinę, kurioje slėpėsi plonytis kompiuteris. Nemaniau, kad atsikraustau čia ilgam, todėl viso savo užgyvento turto neatsigabenau. O ir to turto tiek – nesu iš tų, kurie kaupia. Esu iš tų, kurie gyvena. Ar bent jau nori gyventi.

– Tik nusiprausiu ir nusileisiu vakarienės! Kvepia labai skaniai! – šūktelėjau atsargiai lipdama pirmosiomis medinių laiptų pakopomis.

– Neskubėk, – išgirdau draugišką Mortos balsą.

Užlipusi į savo aukštą radau nors ir senus laikus menančią, bet jaukią erdvę. Čia buvo miegamasis, iš kurio vienos siauros durys vedė į vonią, o kitos – į nedidelę svetainę, pro kurios langus buvo matyti tamsos gaubiami medžiai. Viskas, ko man reikia. Ketinau čia pagyventi ilgiausiai iki kitos vasaros arba tol, kol bus surastas kitas istorijos mokytojas. Iš tiesų, norėjau universitete dėstyti politikos istoriją, tačiau šiuo metu laisvos darbo vietos nebuvo. Profesorius Šliosenaumas buvo jau seniai perkopęs šeštąją

dešimtį ir svajojo apie ramią pensininko senatvę bei kapstymąsi sode. Jis ketino kitais metais perleisti savo dalyką ir studentus man, ir aš to nekantriai laukiau. Jis man buvo kaip senelis, visada mane palaikė ir skatino, retkarčiais pabardavo, kai imdavau tingėti, ir padėdavo patarimais, kai pradėdavau galvoti, kad knaisiojimas po seniai praėjusius laikus neturi prasmės. Prisiminusi jį pajutau, kaip dilgtelejo krūtinėje – pasiilgsiu jo.

Nusileidusi žemyn radau Mortą, sėdinčią prie židinio kailiu apklotoje supamojoje kėdėje ir mezgančią. Įkaitusios malkos tyliai spragsėjo, liepsnų šešėliai šokčiojo senoviniais raštais išmargintais kilimais, dengiančiais medines grindis. Prie vienos sienos stovėjo įstiklinta spinta, kurios lentynos lino nuo vienas ant kito sudėliotų paausutų indų. Ant spintos viršaus buvo uždėtas senas nenusakomos spalvos lagaminas ir kelios krūvelės knygų, kurių viršelių negalėjai įžiūrėti per storą dulkių sluoksnį.

– Vakarienė puode. Nežinau, kaip jūs, miestiečiai, pratę valgyti, bet aš ruošiu paprastą, neįmantrų maistą. Panorėjusi galėsi gaminti ir pati, – tarė Morta pažvelgdama senomis, trumparegėmis akimis.

Rankose ji laikė kažkokį margą, gana didelį mezginį, kuris iš pirmo žvilgsnio man priminė vyrišką megztinį. Žinojau, kad Morta vyro neturi, taigi megztinį tikriausiai mezgė sūnui arba slaptam gerbėjui, kuris šalo kokiam nors netoliese stovinčiame name, svajodamas apie širdį ir kūną šildančią draugystę.

– Atrodo skaniai, – šūktelėjau pakėlusi puodo dangtį. Pakvipo troškinys iš mėsos, morkų, brokolių ir dar kažkokių daržovių, suvirusių į bendrą rusvos spalvos masę. Įsidėjusi maisto, sugrįžau į svetainę ketindama pasišnekučiuoti. Radau Mortą, įsijungusią televizorių ir įdėmiai klausančią žinių. Negirdėjau naujienų jau kelias dienas, tad suklusau. Pranešėja kalbėjo apie Vilkijoje dingusią jauną mokytoją, bet kadangi klausiau ne nuo pradžių, nelabai ką supratau.

– Kas ten apie tą mokytoją? – paklausiau įsidėdama kąsnį į burną. Troškinys ne tik skaniai kvepėjo, jo skonis priminė vaikystę, kai mama netingėdavo ilgėliau pastoviniuoti prie viryklės.

– Labai keisti dalykai pastaruoju metu čia dedasi, – susimąščiusi prašneko Morta. – Maždaug prieš savaitę dingo istorijos mokytojo Dovydo Kišinausko

padėjėja Dangyra. Dingo kaip į vandenį. Paskutinį kartą ją matė mokykloje, o paskui – nieko, tarsi skradžiai žemę būtų prasmegusi. Policija visur jos ieško, bet nesėkmingai.

– Kaip keista... – nejaukiai pasimuisčiau kėdėje. Tokios naujienos nenuteikė smagiai pradžiai, bet nebuvo tai ir košmaras, kuris priverstų mane bėgti į automobilį ir važiuoti atgal į Vilnių. Jeigu dingo kažkokia mokytoja, nereiškia, kad kas nors panašaus galėtų nutikti ir man. Nurydama kąsni pagalvojau, kada manęs kas nors pasigestų. Tikriausiai pirmasis apie mane pradėtų klausinėti profesorius Šliosienbaurmas. Bet kada tai įvyktų – sunku prognozuoti. Būdavो, kad jis man paskambindavo kasdien. Bet pasitaisydavо, kad prisimindavo tik kartą per dvi savaites ar net dar rečiau.

Pabaigusi valgyti, suploviau indus ir palinkėjau Mortai labos nakties. Užlipau girgždančiais laiptais į savo kambarį ir kritau į lovą. Jaučiausi tokia pavargusi, kad, atrode, galėčiau miegoti savaitę. Deja, rytoj ryte susitinku su Vilkijos gimnazijos direktoriumi Baltazaru Juodvilkiu. Buvau skaičiusi apie jį internete: gimęs ir užaugęs čia pat, Vilkijoje, studijavo istoriją

kaip ir aš, tik Kaune, o po to studijas tęsė Anglijoje. Grįžęs pradėjo dirbti gimnazijos direktoriumi nuotada, kai mirė jo motina, iki tol vadovavusi gimnazijai, ir dirba jau beveik aštuonerius metus. Dar buvo parašyta, kad Baltazaras turi brolių dvynių Julijų.

Kadangi nepaprastai mėgstu kapstyti po įvairias senienas ir aistringai domiuosi senoviniais dvarais bei jų istorijomis, Juodvilkių dvaras ir netoliese esanti kelių šimtmečių senumo gimnazija mane labai viliojo. Nekantriai laukdama rytojaus ir galimybės apžiūrėti miestelį užmigau gerokai po vidurnakčio, kai tolumoje pasigirdo duslus Šv. Jurgio bažnyčios varpų skambesys.

Antras skyrius

Ryte atsibudau dar tamsoje: vėlyvas ruduo žmogui dovanoja mažai šviesos. Sunkiai atsidususi atsikėliau iš šilto savo guolio, basomis kojomis pajutusi šaltas kaip ledas grindis susigūžiau. Matyt, Morta neišlaidavo šildymui.

Greitai nubėgau į dušą ir paleidusi vandenį iš visos širdies apsidžiaugiau, kad jis šiltas. Buvau patenkinta, kad išvažiavau iš Vilniaus, bet nenorėjau pakliūti į vietą, kur vėlyvą rudens reikėtų praustis lediniu vandeniu.

Automobiliu lėtai važiauvau pagrindine gatve ir net aiktelėjau, kai tarp medžių pamačiau gimnazijos pastatą. Didžiulis, baltas U formos pastatas su daugybe langų, centre išsistiepusiomis kolonomis ir įėjimo link kylančiais siaurėjančiais laiptais, užgniaužė kvapą.

Pastačiusi automobilį aikštelėje, lėtai nužingsniavau būsimos savo darbovietės link. Jei atvirai, maniau, kad sapnuoju. Kol kas viskas buvo per gerai, kad būtų tikra.

Senais akmeniniais gimnazijos laiptais užlipau dar prieš devynias ir pasisveikinusiu su prie durų sėdinčiu sargu įžengiau į vidų. Iki susitikimo su gimnazijos direktoriumi dar turėjau keletą minučių, todėl nusprendžiau pasižvalgyti. Viduje mane pasitiko nejauki tylą, kurią kartkartėmis pertraukdavo iš tolumos atsklandantys mokytojų ir jaunuolių balsai. Pirmoji pamoka jau buvo prasidėjusi, tad koridoriuose mokinių nesimatė. Pastatas buvo senovinis, per aukštus siaurus langus sklido blausi šviesa, kurią dar labiau prislopino viršutinius langus puošiantys margi vitražai. Sienos buvo šviesiai pilkos, o koridoriaus gale buvo matyti didžiulį plotą užimanti freska. Priėjusi prie jos leidau savo akims klaidžioti po užburiančio grožio piešinį. Blankioje freskoje beveik nuogos moters kūnas susiliejo su centre pavaizduoto plačiai išsišakojusio ąžuolo kamieniu. Iš abiejų ąžuolo pusių stovėjo arba sklendė du sunkiai nusakomų bruožų vyrai, virš kurių galvų chaotiškai skriejo la-

pai ir maži žmogeliukai, kaip spėjau, elfai. Mistinis paveikslas man sukėlė keistą nuotaiką – jaudulį, dėl kurio širdis krūtinėje pradėjo daužytis tarsi žvirblis, per klaidą atsidūręs naminės kanarėlės narve. Pačiame freskos viršuje buvo pavaizduotas Juodvilkių dvaras – jis atrodė tiksliai toks, kokį buvau mačiusi neseniai išleistos knygos viršelyje. Baltos kaip sniegas sienos, prie įėjimo iki antrojo aukšto kylančios smulkiais vijokliais dekoruotos kolonos ir erdvus balkonas virš jų. Tai buvo dvaras, kurį nekantravau pamatyti realybėje.

– Jūs tikriausiai mano naujoji istorijos mokytoja, – išgirdau už savęs žemą prikimusį balsą ir krūptelėjusi atsigrežiau. Prieš mane stovėjo žmogus, kurio nedidelę nuotrauką buvau mačiusi internete. Tačiau realybėje jis atrodė kur kas įspūdingiau – šiek tiek aukštesnis už mane, juodų plaukų, smakrą dengiančia juoda smailia barzdele ir žaliomis katino akimis, kurios smalsiai mane tyrinėjo. Apsivilkęs tamsų languotą kostiumą jis atrodė greičiau baugiai, nei elegantiškai.

Pati pirmajam susitikimui buvau pasirinkusi ryškiai raudoną kelius siekiantį sijoną, kuklią juodą

palaidinę ir kreminės spalvos lietpaltį, kuri dabar laikiau persimetusi per ranką. Užhipnotizuota Baltazaro Juodvilksio išvaizdos ne iš karto atsakiau.

– Taip, aš Eleonora... naujoji istorijos mokytoja, pavaduosiu mokytoją Kišinauską, – pasakiau trūkčiojančiu balsu. Jei Gabrielius mane iš karto sudomino kaip patrauklus vyras, tai Juodvilksis tiesiog išmušė iš vėžių. Negalėjau to paaiškinti, bet pajutau ir baimę, ir... trauką. Tarsi matytum saulėje tviskančio puikiai išgalšto peilio ašmenis ir suvoktum, kad gali susižeisti, bet kartu jaustum ir saldų troškimą vis tiek jį paliesti. – O jūs tikriausiai...

– Baltazaras Juodvilksis, šios gimnazijos direktorius, – įdėmiai į mane žvelgdamas negarsiai prisistatė.

Tuomet ištiesė manęs link savo ranką, ilgais kaip vanago nagai pirštais, ir aš vos nugalėjau norą staigiai atšokti į šalį, bet laiku supratau, kad jis tenorėjo paimiti mano lietpaltį.

– Eime, Eleonora, palydėsiu jus į mokytojų kambarį, kur galėsite pasidėti daiktus, o tada pasikalbėsime mano kabinete, – kreipėsi draugiškai, tarsi būtų mane jau anksčiau pažinojęs, bet aš tikrai niekada nebuvau jo mačiusi.

Mokytojų kambarys buvo erdvus, su palei sienas stovinčiomis minkštomis sofomis ir keliais stalais kambario viduryje. Vieta, tinkama ir poilsiui, ir skubiam darbui. Apsižvalgiusi pamačiau prie lango stovintį vyrą, melancholišku žvilgsniu žiūrintį į po vakarykštės audros gausiai rudeniniais lapais nuklotą gimnazijos kiemą. Jis buvo gal kokių keturiasdešimties metų, tamsiai pilkų plaukų ir kiek didokos nosies, kurią puošė, o gal kaip tik bereikalingai pabrėžė, juodo plastiko akiniai. Pastebėjęs mane, lydima Juodvilgio, vos vos linktelėjo santūriai pasisveikindamas ir, nuėjęs į kitą mokytojų kambario galą, atsisėdo ant sofos. Pasiėmė ant stalo gulėjusį laikraštį ir ėmė skaityti. O gal tik apsimetė skaitęs, idant nereikėtų su niekuo kalbėtis.

Man beklaidžiojant žvilgsniu po mokytojų kambarį, prie mūsų skubiu žingsniu priėjo linksma raudonplaukė. Atrodė, kad šis kambarys slepia visą nuotaikų gamą, o gal tik taip sutapo, kad skirtingose kambario pusėse, tarsi skirtinguose jausmų poliuose, kankinosi dvi beviltiškai viena kitą traukiančios priešingybės.

– Tu tikriausiai naujoji istorijos mokytoja, – šūktelėjo ji melodingu balsu. – Aš Ugnė. Direktorius